N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 9 maj 1890, kl. 2 e. m.

Särskilda utskottets för behandling af förslag angående ändrade bestämmelser med afseende på de allmänna läroverken och pedagogierna memorial, i anledning kamrarnes skiljaktiga beslut rörande åtskilliga punkter af utskottets utlåtande i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 17 och inom Riksdagen väckta motioner i dithörande ämnen.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag hafva kamrarne, efter öfverläggning, fattat skiljaktiga beslut, på sätt här nedan vidare omförmäles, rörande åtskilliga punkter af utskottets ofvannämnda utlåtande.

1:o.

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 210) hade herr M. Dahn bland annat föreslagit, att, med borttagande af nuvarande lägsta klassen af elementarläroverken, folkskolan må komma att intaga sådan ställning till dessa läroverk med afseende på undervisningsväsendet i dess helhet, att den utgör bottenskolan och utgångspunkten för undervisningen i elementarläroverken.

Utskottet hade i *punkten 1:o mom. a* af sitt utlåtande hemstält, att herr Dahns motion, i hvad den rör indragning af de allmänna läroverkens första klass och i samband dermed förändring i dessa läroverks

och folkskolans ställning till hvarandra, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Denna hemställan har af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit ett under öfverläggningen framstäldt yrkande, att Riksdagen, med anledning af herrar Dahns och Vahlins motioner, måtte för sin del besluta, att nuvarande första klassen vid samtliga allmänna läroverk indrages, att inträdesåldern till den blifvande första klassen bestämmes till fylda 10 år, och att fordringarna för inträde deri förhållandevis ökas, dock så att för intagning i densamma ej fordras insigt i något ämne, hvari folkskolan icke meddelar undervisning.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående denna punkt icke synes utskottet kunna ega rum, och densamma ej heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har följaktligen frågan om första klassens indragning enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

2:o.

I *punkten 2:o* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Riksdagen måtte fatta de beslut, hvilka utskottet i de följande punkterna kommer att föreslå, under uttalande af den vissa tillförsigt, att Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med herr statsrådet och chefens för ecklesiastikdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den 7 februari 1890 framstälda åsigt borttager det nuvarande latinska öfversättningsprofvet, samt under uttryckande af den önskan, att Kongl. Maj:t behagade i sammanhang med en blifvande väsentlig reduktion i fordringarna på insigter i klassiska språk i de akademiska examina se till, huruvida icke latinets inträde i skolan må kunna uppskjutas till den sjette klassen, och sålunda de fem lägre klassernas kurser komma att tillsammans utgöra ett bättre afrundadt helt.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren blifvit rent afslagen, hvaremot Andra Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, bifallit ett framstäldt yrkande, att Riksdagen måtte besluta att vid femte punkten uppställa som vilkor för löneregleringens genomförande, att, i öfverensstämmelse med chefens för ecklesiastikdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den 7 februari 1890 framstälda åsigt, det nuva-

rande öfversättningsprofvet från svenska till latin utbytes mot en öfversättning från latin till svenska, samt att latinets inträde i skolan uppskjutes till nuvarande sjette klassen, utan att de för detta språk i de fyra öfre klasserna nu anslagna lärotimmar ökas.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i denna fråga icke synes utskottet kunna ega rum, och densamma ej kan afgöras genom gemensam omröstning, har frågan följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

3:o.

I *punkten 3:o* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Riksdagen må bifalla, att vid hvarje högre eller femklassigt allmänt läroverk må anställas en läkare för att utöfva tillsyn öfver lärjungarnes helsotillstånd och biträda rektor vid öfvervakandet af de hygieniska anordningarna vid läroverket; samt

att skolläkaren må såsom arfvode uppbära dels af läroverkets ljus- och vedkassa 1 krona om året för hvarje under höstterminen närvarande lärjunge, dels af statsmedel årligen: vid de högre läroverken 150 kronor, vid de femklassiga 100 kronor.

Denna hemställan har af Första Kammaren bifallits, men afslagits af Andra Kammaren.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående denna punkt icke synes utskottet kunna ega rum, och densamma ej heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har frågan följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

4:o.

I *punkten 5:o* af sitt utlåtande hade utskottet med afseende på föreslagen lönereglering för lärarne vid de högre och femklassiga allmänna läroverken hemstält:

att Riksdagen, med afslag på herr Romans motion samt herrar Westrins, Lundéns och Dahns motioner, i hvad de angå nu föreliggande punkt, må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag:

att — under förutsättning att lästiden så utsträckes, att lärarnes tjenstgöringstid kommer att uppgå till 39 veckor om året — för lärarne vid de högre och femklassiga läroverken må bestämmas följande löneförmåner, att utgå från och med år 1891:

för *rektorer:* vid *högre* läroverk två lönegrader å 1) 3,500 kronor och 2) 4,000 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,500 kronor, med rätt till uppflyttning i andra lönegraden efter tio års väl vitsordad tjenstgöring såsom rektor vid sådant läroverk; vid de *femklassiga läroverken i Stockholm* lön 3,200 kronor, tjenstgöringspenningar 1,300 kronor; vid *öfriga femklassiga läroverk* två lönegrader å 1) 2,700 kronor och 2) 3,200 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,300 kronor, med rätt till uppflyttning i andra lönegraden efter tio års väl vitsordad tjenstgöring såsom rektor vid femklassigt läroverk; hvarförutom rektorerna vid alla dessa läroverk må af vederbörande kommuner såsom hittills åtnjuta fri bostad eller hyresersättning;

för *lektorer:* vid *högre* läroverk fyra lönegrader å 1) 2,100 kronor, 2) 2,600 kronor, 3) 3,100 kronor och 4) 3,600 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,400 kronor, med rätt till uppflyttning från lägre till högre lönegrad efter fem års för nit och skicklighet vitsordad tjenstgöring;

för *adjunkter:* vid *högre* och *femklassiga* läroverk fyra lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,500 kronor och 4) 3,000 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, med uppflyttningsrätt lika som lektorer;

för *musiklärare:* vid *högre* läroverk tre lönegrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,200 kronor, 3) 1,400 kronor, med rätt till uppflyttning från lägre till närmast högre lönegrad enligt samma grunder, som gälla för lektorer och adjunkter; vid *femklassiga* läroverk lön 500 kronor;

för *gymnastiklärare:* vid *högre* läroverk tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor, 3) 1,600 kronor, med uppflyttningsrätt lika som musiklärare; vid *femklassiga* läroverk lön 600 kronor;

för *teckningslärare:* vid *högre* läroverk med *befattning af 1:a klassen* tre lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,250 kronor och 3) 2,500 kronor; med *befattning af 2:dra klassen* tre lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,750 kronor, 3) 2,000 kronor; med *befattning af 3:dje klassen* tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor, alla klasserna med uppflyttningsrätt lika som musiklärare; vid *femklassiga* läroverk lön 600 kronor;

att *vikarierande lektor*, som icke innehar ordinarie läraretjenst, må, om han fullgjort stadgade vilkor för att kunna till lektor utnämnas,

uppbära arfvode efter 2,000 kronor, men eljest efter 1,800 kronor för år räknadt; samt att *vikarierande adjunkt* eller *kollega* äfvensom *extra lärare* må, om han efter aflagd akademisk examen, som medför behörighet till lärarebefattning, vederbörligen genomgått stadgad profårskurs, uppbära arfvode efter 1,800 kronor, men eljest efter 1,500 kronor för år räknadt;

att *gymnastiklärare* skall vara skyldig tjenstgöra för den fastställda lönen vid *högre* läroverk 16 timmar i veckan; vid *femklassiga* läroverk 8 timmar; samt *teckningslärare* vid *högre* läroverk med befattning af 1:sta klassen 25 timmar i veckan, med befattning af 2:dra klassen 20 timmar, med befattning af 3:dje klassen 16 timmar; vid *femklassiga* läroverk 8 timmar i veckan; men att ytterligare tjenstgöringsskyldighet må kunna åläggas desse lärare mot ersättning af 75 kronor för hvarje timme i veckan under helt läsår åt lärare vid femklassigt läroverk eller i första och andra lönegraden vid högre läroverk samt af 100 kronor åt lärare i tredje lönegraden;

att gymnastiklärare vid högre läroverk, som icke sjelf eger erforderlig skicklighet att meddela undervisning i exercis och militäröfningar, skall på egen bekostnad aflöna det biträde, som i sådant hänseende pröfvas behöfligt och af vederbörande godkännes;

att tjenstgöringspenningarna skola för alla lärare, rektorerna undantagne, beräknas utgå för läsår med 39 läsveckor; att de i rektorernas aflöning ingående tjenstgöringspenningar skola beräknas utgå för kalenderår, men till olika belopp för läsåret och för ferierna, efter särskilda bestämmelser, som af Kongl. Maj:t fastställas; samt att tjenstgöringspenningarna icke få af tjenstens innehafvare uppbäras under tjenstledighet, dock att, om rektor eller lektor, som är domkapitelsledamot, endast åtnjuter ledighet från domkapitelsgöromålen, afdrag å tjenstgöringspenningarna icke må ske;

att för rättighet att tillgodonjuta den förbättrade aflöning, som enligt förbemälda löneregleringen komme lärare till del, skola gälla såsom vilkor: 1) att lärare, som enligt hittills gällande stat är berättigad till ersättning för indelt lön, skall frånträda sin rätt till nämnda ersättning; 2) att nuvarande innehafvare af lön, i hvilken ingår afkomst af prebendehemman och lägenheter eller andra särskilda förmåner utom kontanta penningar, skall vara pligtig att, sedan en undersökning af dessa förmåners beskaffenhet samt uppskattning af deras ekonomiska värde egt rum, vara underkastad antingen förmånernas indragning till statsverket mot ersättning i penningar till det belopp, hvartill de äro i stat beräknade, eller den minskning i statsverket löneanslag till tjensten, som kan

i vederbörlig ordning varda beslutad, dock icke till större belopp än som motsvarar den löneförbättring, som löntagaren vid nu föreslagen lönereglering kan komma att vinna; 3) att den genom nådiga cirkulären den 20 mars 1858 och den 29 december 1860 stadgade skyldighet för visse lärare att, i händelse de genom inträffade förändringar skulle finnas umbärlige vid det läroverk, der de äro anstälde, inträda i tjenstgöring vid annat läroverk helst inom stiftet, skall åligga äfven öfrige vid de högre och femklassiga allmänna läroverken anstälde lärare, intill dess de uppnått 45 års ålder; samt 4) att lärare skall vara skyldig att från tjensten afgå med pension enligt de bestämmelser, som i sammanhang med denna lönereglering fastställas;

att hvarje lärare, som varder utnämnd till tjenst, med hvilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad den minskning i aflöning från statsverket, som Kongl. Maj:t framdeles kan finna lämpligt besluta, till ett belopp icke öfverstigande det, hvartill de i lönen ingående särskilda förmåner efter skälig uppskattning sig belöpa.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren bifallits oförändrad, hvaremot Andra Kammaren bifallit densamma med ett tillägg, som skulle införas i andra stycket mellan orden »om året» och »— för lärarne» och var af denna lydelse: »och under vilkor att det nuvarande latinska öfversättningsprofvet borttages, samt att latinets inträde i skolan uppskjutes till nuvarande sjette klassen, utan att de för detta språk i de fyra öfre klasserna nu anslagna lärotimmar ökas».

I anledning af hvad sålunda förekommit, lärer det jemlikt § 63 af riksdagsordningen åligga utskottet att söka sammanjemka de olika meningar, som sålunda gjort sig gällande; och får utskottet i sådant syfte hemställa,

att kamrarne, med frånträdande af sina förut i ärendet fattade beslut, må — under uttalande af den vissa tillförsigt, att Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med herr statsrådet och chefens för ecklesiastikdepartementet i yttrande till statsrådsprotokollet den 7 februari 1890 framstälda åsigt borttager det nuvarande latinska öfversättningsprofvet, samt med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke vare sig det åt latinets studium i läroverken nu anslagna antal timmar må kunna minskas eller ock antalet af de läroverk, der undervisning i latin meddelas, i väsentlig mån inskränkas — besluta:

att — under förutsättning att lästiden så utsträckes, att lärarnes tjenstgöringstid kommer att uppgå till 39 veckor om året — för lärarne vid de högre och femklassiga läroverken må bestämmas följande löneförmåner, att utgå från och med år 1891:

för *rektorer:* vid *högre* läroverk två lönegrader å 1) 3,500 kronor och 2) 4,000 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,500 kronor, med rätt till uppflyttning i andra lönegraden efter tio års väl vitsordad tjenstgöring såsom rektor vid sådant läroverk; vid de *femklassiga läroverken i Stockholm* lön 3,200 kronor, tjenstgöringspenningar 1,300 kronor; vid *öfriga femklassiga läroverk* två lönegrader å 1) 2,700 kronor och 2) 3,200 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,300 kronor, med rätt till uppflyttning i andra lönegraden efter tio års väl vitsordad tjenstgöring såsom rektor vid femklassigt läroverk; hvarförutom rektorerna vid alla dessa läroverk må af vederbörande kommuner såsom hittills åtnjuta fri bostad eller hyresersättning;

för *lektorer:* vid *högre* läroverk fyra lönegrader å 1) 2,100 kronor, 2) 2,600 kronor, 3) 3,100 kronor och 4) 3,600 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,400 kronor, med rätt till uppflyttning från lägre till högre lönegrad efter fem års för nit och skicklighet vitsordad tjenstgöring;

för *adjunkter:* vid *högre* och *femklassiga* läroverk fyra lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 2,000 kronor, 3) 2,500 kronor och 4) 3,000 kronor jemte tjenstgöringspenningar 1,000 kronor, med uppflyttningsrätt lika som lektorer;

för *musiklärare:* vid *högre* läroverk tre lönegrader å 1) 1,000 kronor, 2) 1,200 kronor, 3) 1,400 kronor, med rätt till uppflyttning från lägre till närmast högre lönegrad enligt samma grunder, som gälla för lektorer och adjunkter; vid *femklassiga* läroverk lön 500 kronor;

för *gymnastiklärare:* vid *högre* läroverk tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor, 3) 1,600 kronor, med uppflyttningsrätt lika som musiklärare; vid *femklassiga* läroverk lön 600 kronor;

för *teckningslärare:* vid *högre* läroverk med *befattning af 1:sta klassen* tre lönegrader å 1) 2,000 kronor, 2) 2,250 kronor och 3) 2,500 kronor; med *befattning af 2:dra klassen* tre lönegrader å 1) 1,500 kronor, 2) 1,750 kronor och 3) 2,000 kronor; med *befattning af 3:dje klassen* tre lönegrader å 1) 1,200 kronor, 2) 1,400 kronor och 3) 1,600 kronor, alla klasserna med uppflyttningsrätt lika som musiklärare; vid *femklassiga* läroverk lön 600 kronor;

att *vikarierande lektor*, som icke innehar ordinarie läraretjenst, må, om han fullgjort stadgade vilkor för att kunna till lektor utnämnas, uppbära arfvode efter 2,000 kronor, men eljest efter 1,800 kronor för år räknadt; samt att *vikarierande adjunkt* eller *kollega* äfvensom *extra lärare* må, om han efter aflagd akademisk examen, som medför behörighet till lärarebefattning, vederbörligen genomgått stadgad profårskurs, uppböra arfvode efter 1,800 kronor, men eljest efter 1,500 kronor för år räknadt;

att *gymnastiklärare* skall vara skyldig tjenstgöra för den fastställda lönen vid *högre* läroverk 16 timmar i veckan; vid *femklassiga* läroverk 8 timmar; samt *teckningslärare* vid *högre* läroverk med befattning af 1:sta klassen 25 timmar i veckan, med befattning af 2:dra klassen 20 timmar, med befattning af 3:dje klassen 16 timmar; vid *femklassiga* läroverk 8 timmar i veckan; men att ytterligare tjenstgöringsskyldighet må kunna åläggas desse lärare mot ersättning af 75 kronor för hvarje timme i veckan under helt läsår åt lärare vid femklassigt läroverk eller i första och andra lönegraden vid högre läroverk samt af 100 kronor åt lärare i tredje lönegraden;

att gymnastiklärare vid högre läroverk, som icke sjelf eger erforderlig skicklighet att meddela undervisning i exercis och militäröfningar, skall på egen bekostnad aflöna det biträde, som i sådant hänseende pröfvas behöfligt och af vederbörande godkännes;

att tjenstgöringspenningarna skola för alla lärare, rektorerna undantagne, beräknas utgå för läsår med 39 läsveckor; att de i rektorernas aflöning ingående

tjenstgöringspenningar skola beräknas utgå för kalenderår, men till olika belopp för läsåret och för ferierna, efter särskilda bestämmelser, som af Kongl. Maj:t fastställas; samt att tjenstgöringspenningarna icke få af tjenstens innehafvare uppbäras under tjenstledighet, dock att, om rektor eller lektor, som är domkapitelsledamot, endast åtnjuter ledighet från domkapitelsgöromålen, afdrag å tjenstgöringspenningarna icke må ske;

att för rättighet att tillgodonjuta den förbättrade aflöning, som enligt förbemälda lönereglering komme lärare till del, skola gälla såsom vilkor: 1) att lärare, som enligt hittills gällande stat är berättigad till ersättning för indelt lön, skall frånträda sin rätt till nämnda ersättning; 2) att nuvarande innehafvare af lön, i hvilken ingår afkomst af prebendehemman och lägenheter eller andra särskilda förmåner utom kontanta penningar, skall vara pligtig att, sedan en undersökning af dessa förmåners beskaffenhet samt uppskattning af deras ekonomiska värde egt rum, vara underkastad antingen förmånernas indragning till statsverket mot ersättning i penningar till det belopp, hvartill de äro i stat beräknade, eller den minskning i statsverkets löneanslag till tjensten, som kan i vederbörlig ordning varda beslutad, dock icke till större belopp än som motsvarar den löneförbättring, som löntagaren vid nu föreslagen lönereglering kan komma att vinna; 3) att den genom nådiga cirkulären den 20 mars 1858 och den 29 december 1860 stadgade skyldighet för visse lärare att, i händelse de genom inträffade förändringar skulle finnas umbärlige vid det läroverk, der de äro anstälde, inträda i tjenstgöring vid annat läroverk helst inom stiftet, skall åligga äfven öfrige vid de högre och femklassiga allmänna läroverken anstälde lärare, intill dess de uppnått 45 års ålder; samt 4) att lärare skall vara skyldig att från tjensten afgå med pension enligt de bestämmelser, som i sammanhang med denna lönereglering fastställas;

att hvarje lärare, som varder utnämnd till tjenst,

med hvilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad den minskning i aflöning från statsverket, som Kongl. Maj:t framdeles kan finna lämpligt besluta, till ett belopp icke öfverstigande det, hvartill de i lönen ingående särskilda förmåner efter skälig uppskattning sig belöpa.

5:o.

I *punkten 4:o* af sitt utlåtande hade utskottet med afseende på föreslaget införande af till statsverket ingående terminsafgifter hemstält:

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag samt herr Dahns motion, i hvad den angår ändring i Kongl. Maj:ts förslag i fråga om terminsafgifter,

att lärjungarne vid de allmänna läroverken må från och med vårterminen 1891, utom förut bestämda afgifter, åläggas en terminlig, till statsverket ingående afgift till belopp af 10 kronor för lärjunge i första, andra och tredje klassen, af 20 kronor för lärjunge i fjerde och femte klassen samt af 30 kronor för lärjunge i sjette och sjunde klassen, dock med den inskränkning, att lärjunge, som intagits i den afdelning af Jakobs läroverk, der olika årsklasser undervisas tillsammans, må befrias från all terminsafgift, samt att, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angifna grunder fastställas, medellöse lärjungar till högst femton procent och mindre bemedlade till högst tjugu procent af hela närvarande lärjungeantalet må kunna befrias, de medellöse från afgiftens hela och de mindre bemedlade från dess halfva belopp;

börande dock den nämnd, som har att upprätta förslag å de lärjungar, som i de högre och femklassiga läroverken skola komma i åtnjutande af befrielse, bestå af läroverkets rektor såsom ordförande, klassföreståndaren för den klass eller afdelning, som frågan i hvarje fall gäller, samt en af läroverksstadens kommunalstyrelse och två af vederbörande landsting valde ledamöter.

Denna utskottets hemställan har af Andra Kammaren bifallits, hvaremot Första Kammaren beslutit att, med vilkor att den af utskottet föreslagna aflöning för lärarne vid de allmänna läroverken fastställes, på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag samt herr Dahns motion, i hvad den angår ändring i Kongl. Maj:ts förslag i fråga om terminsafgifter,

att lärjungarne vid de allmänna läroverken från och med vårterminen 1891, utom förut bestämda afgifter, åläggas en terminlig, till statsverket ingående afgift till belopp af 20 kronor för lärjunge i fjerde och femte klassen samt af 30 kronor för lärjunge i sjette och sjunde klassen, dock med den inskränkning o. s. v. lika med utskottets hemställan.

Då Första Kammaren för införandet af till statsverket ingående terminsafgifter uppstält det vilkor, att den af utskottet föreslagna aflöning för lärarne vid de allmänna läroverken fastställes, torde, för så vidt på grund af kamrarnes skiljaktiga beslut i nämnda fråga sådan fastställelse icke eger rum, jemväl frågan om införande af till statsverket ingående terminsafgifter få anses hafva förfallit.

Då utskottet emellertid framstält förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande lärarnes aflöning, anser sig utskottet äfven böra framställa förslag till sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i nu föreliggande fråga; och får utskottet, med erinran derom att, då enligt utskottets åsigt frågan om förändring af Jakobs läroverk förfallit, vid nämnda läroverk icke kommer att finnas någon afdelning, der olika årsklasser undervisas tillsammans, i sådant syfte hemställa,

att kamrarne, med frånträdande af sina förut i ärendet fattade beslut, må medgifva,

att, under vilkor att den af utskottet föreslagna aflöning för lärarne vid de allmänna läroverken fastställes, lärjungarne vid de allmänna läroverken må från och med vårterminen 1891, utom förut bestämda afgifter, åläggas en terminlig, till statsverket ingående afgift till belopp af 10 kronor för lärjunge i första, andra och tredje klassen, af 20 kronor för lärjunge i fjerde och femte klassen samt af 30 kronor för lärjunge i sjette och sjunde klassen, dock med den inskränkning, att, enligt de närmare bestämmelser, som af Kongl. Maj:t i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angifna grunder fastställas, medellöse lärjungar till högst tjugu procent och mindre bemedlade till högst trettio procent af hela närvarande lärjungeantalet må kunna befrias, de medellöse från afgiftens hela och de mindre bemedlade från dess halfva belopp;

börande dock den nämnd, som har att upprätta förslag å de lärjungar, som i de högre och femklassiga läroverken skola komma i åtnjutande af befrielse, bestå af läroverkets rektor såsom ordförande, klassföreståndaren för den klass eller afdelning, som frågan i hvarje fall gäller, samt en af läroverksstadens kommunalstyrelse och två af vederbörande landsting valde ledamöter.

6:o.

I *punkten 8:o mom. b)* hade utskottet hemstält:

att Riksdagen må för sin del besluta, att treklassiga allmänna läroverket i Sölvesborg må indragas på det sätt, som i mom. a) af denna punkt är föreslaget med afseende på vissa andra läroanstalter.

Denna hemställan har af Första Kammaren blifvit oförändrad bifallen, hvaremot Andra Kammaren bifallit densamma med den ändring, att i stället för orden: »läroverket i Sölvesborg» införts orden: »läroverken i Sölvesborg, Söderköping och Marstrand».

Kamrarnes beslut öfverensstämma följaktligen så till vida, att båda kamrarne beslutit indragning af treklassiga allmänna läroverket i Sölvesborg, hvilken indragning sålunda af Riksdagen för dess del beslutits, men skilja sig deruti, att Andra Kammaren, i olikhet med Första Kammaren, beslutit indragning jemväl af treklassiga allmänna läroverken i Söderköping och Marstrand.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut med afseende på dessa båda läroverk icke synes utskottet kunna ega rum, och frågan ej heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har frågan om indragning af treklassiga allmänna läroverken i Söderköping och Marstrand enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

7:o.

I *punkten 9:o* af sitt utlåtande hade utskottet med afseende på föreslagen ombildning af åtskilliga läroanstalter hemstält:

att Riksdagen, med afslag å herr Westers motion samt herr Westrins motion, i hvad den rör nu föreliggande punkt, må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag:

att treklassiga allmänna läroverken i Söderköping, Vimmerby, Alingsås, Askersund, Sala, Trelleborg, Engelholm, Marstrand, Strömstad, Åmål, Filipstad, Arvika, Skellefteå och Örnsköldsvik; tvåklassiga pedagogierna i Södertelge, Köping och Nora; samt enklassiga pedagogien i Simrishamn må ombildas till lägre allmänna läroverk med tre ämneslärare och sådan organisation, som i statsrådsprotokollet närmare angifvits; under vilkor att vederbörande kommun åtager sig att tillhandahålla erforderliga och lämpliga undervisningslokaler och bostad eller hyresersättning åt rektor;

att under samma vilkor, som i föregående moment nämnts, ett nytt lägre allmänt läroverk med tre ämneslärare må upprättas i Motala;

att treklassiga allmänna läroverken i Falköping och Varberg må ombildas till lägre allmänna läroverk med fyra ämneslärare; under vilkor att vederbörande kommun åtager sig samma skyldigheter med afseende på undervisningslokaler och rektorsbostad, som stadgats beträffande dylikt läroverk med tre ämneslärare;

att vederbörande kommunalstyrelse må i sammanhang med beslutet om förbemälda vilkors uppfyllande afgöra, dels enligt hvilken bildningslinies undervisningsplan läroverket bör inrättas, dels huruvida qvinliga lärjungar må, i mån af utrymme, vid läroverket mottagas, dock att kommunalstyrelsens beslut i ärendet skall Kongl. Maj:ts pröfning och stadfästelse underställas;

att lärarepersonalen vid ett lägre allmänt läroverk med tre ämneslärare må utgöras af: en rektor med en aflöning af 3,500 kronor, deraf 1,000 kronor tjenstgöringspenningar, och ett ålderstillägg å 500 kronor efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring såsom rektor, jemte fri bostad; en adjunkt med vanlig adjunktsaflöning; en kollega med lön af 2,000 kronor jemte två ålderstillägg å 250 kronor hvartdera efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjenstgöring; en musiklärare med arfvode af 300 kronor; en gymnastiklärare med arfvode af 300 kronor och tjenstgöringsskyldighet af 4 timmar i veckan; samt en teckningslärare med ett arfvode af 500 kronor och undervisningsskyldighet af 7 timmar i veckan; äfvensom att vid hvarje läroverk af detta slag må anställas en skolläkare med arfvode af 50 kronor jemte samma afgift af lärjungarne, som tillkommer skolläkarne vid öfriga allmänna läroverk;

att angående lärarepersonalen och skolläkaren vid lägre allmänna läroverk med 4 ämneslärare må gälla samma bestämmelser som vid läroverk med 3 ämneslärare med undantag deraf, att lärarepersonalen ökas med en adjunkt;

att rektorerna vid de i de föregående momenten afsedda läroverken

må tillsättas på förordnande under viss tid, samt att samtlige lärare vid ett dylikt läroverk må vara förbundne att, derest läroverket upphör eller förändras, öfvertaga den tjenstgöring, som Kongl. Maj:t kan finna skäl dem anvisa;

att lärarne vid de treklassiga allmänna läroverk och de pedagogier, som föreslagits till ombildning, må, intill dess ombildningen hunnit verkställas eller annorlunda varder bestämdt, åtnjuta de löneförmåner, som hittills till dem utgått; samt

att förslag å de lärjungar, som skola komma i åtnjutande af befrielse från den till statsverket ingående terminsafgiftens hela eller halfva belopp, må upprättas af en nämnd, bestående af läroverkets rektor såsom ordförande, en af läroverksstadens kommunalstyrelse och en af vederbörande landsting vald medlem, hvilket förslag derpå underställes eforus till pröfning och stadfästelse.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren afslagit densamma, utom i hvad den afsåg herrar Westers och Westrins motioner.

I anledning af hvad sålunda förekommit, lärer det jemlikt § 63 af riksdagsordningen åligga utskottet att söka sammanjemka de olika meningar, som sålunda gjort sig gällande; och får utskottet i sådant syfte hemställa,

att kamrarne, under förutsättning att den af utskottet föreslagna löneregleringen för lärarne vid de högre och femklassiga läroverken varder fastställd, må, med frånträdande af sina förut i ärendet fattade beslut, medgifva:

att treklassiga allmänna läroverken i Söderköping, Vimmerby, Alingsås, Askersund, Sala, Trelleborg, Engelholm, Marstrand, Strömstad, Åmål, Filipstad, Arvika, Skellefteå och Örnsköldsvik; tvåklassiga pedagogierna i Södertelge, Köping och Nora; samt enklassiga pedagogien i Simrishamn må ombildas till lägre allmänna läroverk med tre ämneslärare och sådan organisation, som i statsrådsprotokollet närmare angifvits; under vilkor, dels att undervisning i latin vid dem icke meddelas, dels att vederbörande kommun åtager sig att tillhandahålla erforderliga och lämpliga undervisningslokaler och bostad eller hyresersättning åt rektor;

att under samma vilkor, som i föregående moment nämnts, ett nytt lägre allmänt läroverk med tre ämneslärare må upprättas i Motala;

att treklassiga allmänna läroverken i Falköping och Varberg må ombildas till lägre allmänna läroverk med fyra ämneslärare; under vilkor att vederbörande kommun åtager sig samma skyldigheter med afseende på undervisningslokaler och rektorsbostad, som stadgats beträffande dylikt läroverk med tre ämneslärare;

att vederbörande kommunalstyrelse må i sammanhang med beslutet om förbemälda vilkors uppfyllande afgöra, huruvida qvinliga lärjungar må, i mån af utrymme, vid läroverket mottagas, dock att kommunalstyrelsens beslut i ärendet skall Kongl. Maj:ts pröfning och stadfästelse underställas;

att lärarepersonalen vid ett lägre allmänt läroverk med tre ämneslärare må utgöras af: en rektor med en aflöning af 3,500 kronor, deraf 1,000 kronor tjenstgöringspenningar, och ett ålderstillägg å 500 kronor efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring såsom rektor, jemte fri bostad; en adjunkt med vanlig adjunktsaflöning; en kollega med lön af 2,000 kronor jemte två ålderstillägg å 250 kronor hvartdera efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjenstgöring; en musiklärare med arfvode af 300 kronor; en gymnastiklärare med arfvode af 300 kronor och tjenstgöringsskyldighet af 4 timmar i veckan; samt en teckningslärare med ett arfvode af 500 kronor och undervisningsskyldighet af 7 timmar i veckan;

att angående lärarepersonalen vid lägre allmänna läroverk med 4 ämneslärare må gälla samma bestämmelser som vid läroverk med 3 ämneslärare med undantag deraf, att lärarepersonalen ökas med en adjunkt;

att rektorerna vid de i de föregående momenten afsedda läroverken må tillsättas på förordnande under viss tid, samt att samtlige lärare vid ett dylikt läroverk må vara förbundne att, derest läroverket upphör eller förändras, öfvertaga den tjenstgöring, som Kongl. Maj:t kan finna skäl dem anvisa;

att lärarne vid de treklassiga allmänna läroverk och de pedagogier, som föreslagits till ombildning, må, intill dess ombildningen hunnit verkställas eller annorlunda varder bestämdt, åtnjuta de löneförmåner, som hittills till dem utgått; samt

att förslag å de lärjungar, som skola komma i åtnjutande af befrielse från den till statsverket ingående terminsafgiftens hela eller halfva belopp, må upprättas af en nämnd, bestående af läroverkets rektor såsom ordförande, en af läroverksstadens kommunalstyrelse och en af vederbörande landsting vald medlem, hvilket förslag derpå underställes eforus till pröfning och stadfästelse.

8:o.

I *punkten 10:o* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Riksdagen må bifalla, att profårskurs för blifvande lärare å den praktiska linien samt vid allmänna läroverk med tre eller fyra ämneslärare må anordnas vid Jakobs femklassiga läroverk i Stockholm, samt att nämnda läroverk må på för ändamålet erforderligt sätt ombildas och dervid följande ändringar med afseende på lärarepersonalen och dess aflöning vidtagas, nemligen: att rektor erhåller samma löneförmåner som rektorerna vid högre läroverk, att ämneslärarnes antal ökas med 3 adjunkter, att teckningsläraren tillägges samma aflöning, som åtföljer teckningslärarebefattning af 3:dje klassen vid högre allmänt läroverk, samt att gymnastiklärarebefattningen indrages, äfvensom att en skolläkare må der anställas med ett årligt arfvode af 100 kronor utom den afgift af lärjungarne, som tillkommer skolläkare vid öfriga allmänna läroverk.

Denna hemställan har af Första Kammaren bifallits, men af Andra Kammaren afslagits.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i denna fråga icke synes utskottet kunna ega rum, och densamma ej heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har frågan följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

9:o.

I *punkten 12:o mom. a)* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Kongl. Maj:ts förslag om inrättande af latinlinie vid femklassiga läroverket i Oskarshamn icke må af Riksdagen bifallas.

Denna hemställan har af Andra Kammaren bifallits, hvaremot Första Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, antagit Kongl. Maj:ts förslag, att undervisning vid femklassiga läroverket i Oskarshamn må meddelas äfven å latinlinien.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i denna fråga icke synes utskottet kunna ega rum, och densamma ej heller kan afgöras genom gemensam omröstning, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

10:o.

I *punkten 12:o mom. b)* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Riksdagen ville besluta ingå till Kongl. Maj:t med underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta anställa undersökning derom, huruvida en sådan omorganisation af vissa bland de femklassiga läroverken kan och bör verkställas, att vid dem undervisning komme att meddelas endast på en af de tre bildningslinierna.

Denna hemställan har af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren afslagit densamma.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i denna fråga icke synes utskottet kunna ega rum, och densamma ej heller kan afgöras genom gemensam omröstning, har frågan följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

11:o.

I *punkten 13:o mom. b)* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Riksdagen må för sin del besluta, att undervisning å reallinien må meddelas vid högre läroverket i Vesterås äfven i sjunde klassen.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren bifallits, men afslagits af Andra Kammaren.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut i denna fråga icke synes utskottet kunna ega rum, och den icke heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har frågan följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

12:o.

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit, att två lektorsbefattningar vid allmänna läroverket i Strengnäs samt en lektorsbefattning och två adjunktsbefattningar vid allmänna läroverket i Vesterås må indragas, sedan innehafvarne öfverflyttats till andra allmänna läroverk, har utskottet i *punkten 14:o* af sitt utlåtande hemstält:

att Riksdagen må endast på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag, att två lektorsbefattningar vid allmänna läroverket i Strengnäs och en lektorsbefattning vid allmänna läroverket i Vesterås må indragas, sedan innehafvarne öfverflyttats till andra allmänna läroverk.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren, med afslag å densamma, i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifallit denna framställning oförändrad.

Kamrarnes beslut öfverensstämma följaktligen så till vida, att båda kamrarne bifallit Kongl. Maj:ts framställning om indragning af två lektorsbefattningar vid allmänna läroverket i Strengnäs och en lektorsbefattning vid allmänna läroverket i Vesterås, hvilka indragningar således af Riksdagen medgifvits, men de skilja sig deruti, att Andra Kammaren, i olikhet med Första Kammaren, medgifvit indragning jemväl af två adjunktsbefattningar vid allmänna läroverket i Vesterås.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut med afseende på frågan om indragning af två adjunktsbefattningar vid allmänna läroverket i Vesterås icke synes utskottet kunna ega rum, och då denna fråga ej heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har densamma följaktligen enligt utskottets åsigt förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

13:o.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att medgifva:

att, med undantag för gymnastiklärarne, öfriga ordinarie lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk skola hafva rättighet och, hvad angår de lärare och lärarinnor, som ingå på den nya lönestaten eller som utnämnas efter det kungörelse i ämnet utkommit, äfven skyldighet att vid uppnådda 65 lefnadsår och minst 35 tjenstår med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå; Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjensten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå;

att ordinarie gymnastiklärare vid förenämnda läroverk, då de uppnått 60 lefnadsår och minst 30 tjenstår, skola under i öfrigt enahanda vilkor och förutsättningar, som för öfrige lärare blifvit föreslagna, hafva samma rätt och samma skyldighet att från tjensten afgå med pension, som näst föregående moment innehåller beträffande öfrige lärare;

att vid dessa läroverk anställd ordinarie lärare eller lärarinna, som i minst tre år lidit af lamhet, blindhet, döfhet eller vansinne, hvaraf han eller hon varit urståndsatt att sin tjenst bestrida, må, derest det varder behörigen styrkt, att anledning icke förefinnes till antagande, det han eller hon kan återvinna tjenstbarhet, kunna äfven utan egen ansökning före uppnådd pensionsålder från tjensten skiljas, mot åtnjutande under sin återstående lifstid af pension från allmänna indragningsstaten, hvilken pension skall för lärare eller lärarinna, hvars aflöning är fördelad i lön och tjenstgöringspenningar, utgå med ett belopp lika med hela lönen, om han eller hon befinner sig i annan lönegrad än den högsta, men för den, som redan uppnått högsta lönegraden eller innehar tjenst, för hvilken inga lönegrader finnas, så beräknas, att för hvarje i full pensionsålder felande tjenstår afdrages en procent af lönen, dock icke mer än tio procent, samt för lärare eller lärarinna, hvars aflöning icke är på förenämnda sätt fördelad, skall utgå med ett mot tre fjerdedelar af lönen svarande belopp, minskadt med en procent för hvarje tjenstår, som felas i pensionsåldern, dock icke öfver tio procent;

och utskottet hade i *punkten 17:o mom. a)* af sitt utlåtande hemstält:

att Riksdagen må endast på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förslag:

att, med undantag för gymnastiklärarne, öfriga ordinarie lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk skola hafva rättighet och, hvad angår de lärare och lärarinnor, som ingå på den nya lönestaten eller som utnämnas efter det kungörelse i ämnet utkommit, äfven skyldighet att vid

uppnådda 65 lefnadsår och minst 35 tjenstår med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå; Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas i tjensten kunna på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå;

att ordinarie gymnastiklärare vid förenämnda läroverk, då de uppnått 60 lefnadsår och minst 30 tjenstår, skola under i öfrigt enahanda vilkor och förutsättningar, som för öfrige lärare blifvit föreslagna, hafva samma rätt och samma skyldighet att från tjensten afgå med pension, som näst föregående moment innehåller beträffande öfrige lärare.

Denna utskottets hemställan har af Andra Kammaren bifallits, hvaremot Första Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifallit denna framställning oförändrad.

Kamrarnes beslut öfverensstämma följaktligen så till vida, att båda kamrarne bifallit de två första momenten af Kongl. Maj:ts förslag, hvilka således af Riksdagen bifallits; men de skilja sig deruti, att Första Kammaren bifallit, men Andra Kammaren afslagit det tredje momentet af nämnda förslag.

Då någon sammanjemkning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande nämnda moment icke synes utskottet kunna ega rum, och frågan ej heller lärer kunna afgöras genom gemensam omröstning, har följaktligen enligt utskottets åsigt det tredje momentet af Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag förfallit; hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

14:o.

I *punkten 24:o* af sitt utlåtande hade utskottet hemstält:

att Riksdagen må bifalla, att anslaget till praktisk utbildning af blifvande lärare vid de allmänna läroverken må höjas till 28,000 kronor.

Denna utskottets hemställan har af Första Kammaren bifallits, hvaremot Andra Kammaren bifallit ett under öfverläggningen framstäldt yrkande af följande lydelse:

att Riksdagen må afslå den begärda förhöjningen i anslaget till praktisk utbildning af blifvande lärare vid de allmänna läroverken.

Då begäran om förhöjning i det ifrågavarande anslaget delvis föranledts af det tillämnade inrättandet af profårskurs vid Jakobs läroverk, och då frågan härom, såsom utskottet ofvan i punkten 8:o anmält, måste anses hafva förfallit, hemställer utskottet,

att Första Kammaren må frånträda sitt beslut om förhöjning i det ifrågavarande anslaget.

15:o.

Med afseende på punkten 26:o af utskottets utlåtande, som af Andra Kammaren, samt punkterna 27:o och 29:o, som af båda kamrarne visats åter till utskottet, kommer utskottet att framdeles yttra sig, hvilket utskottet härmed får för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 9 maj 1890.

Å särskilda utskottets vägnar:

A. N. SUNDBERG.

Reservationer:

Af herrar *O. Jonsson, P. Andersson, O. Erickson* och *I. Månsson*, hvilka yttrat:

»Mot den af utskottet beslutade sammanjemkningen få vi anmäla vår reservation; och hafva vi inom utskottet påyrkat, att i öfverensstämmelse med föreskrifterna i § 69 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen gemensam omröstning med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande löneregleringen bort ega rum;»

vid *punkterna 4:o, 5:o* och *7:o:* af herrar *H. R. Törnebladh, S. J. Kardell* och *A. Waldenström.*